

Prosjektplan

utviklingsprosjekt

Initiering og koordinering av bevaring, utvikling, bruk og markedsføring av nordlandshest/lyngshest i Troms og i Nord-Norge

Nord-Norsk Hestesenter, Moen

Arbeidsgruppe: Kristin Sundstrøm (daglig leder Nord-Norsk Hestesenter) og Birgit Dorothea Nielsen, (leder i alslaget for lyngshest i Troms)

INITIERING OG KOORDINERING AV BEVARING, UTVIKLING, BRUK OG MARKEDSFØRING AV NORDLANDSHEST/LYNGSHEST I TROMS OG I NORD-NORGE

STYRKING OG VIDEREUTVIKLING AV NORD-NORSK HESTESENTER SOM KOMPETANSESENTER FOR NORDLANDSHEST/LYNGSHEST OG HEST

SAMMENDRAG

Nord-Norsk hestesenter, Olsborg i Troms skal i løpet av en 2 års periode bygge opp en funksjon hvis oppgave er å ta initiativ til og å koordinere tiltak, prosjekter og aktiviteter som bidrar til bevaring, utvikling, bruk og markedsføring av nordlandshest/lyngshest i Troms, i Nord-Norge og i landet forøvrig. Det er tenkt at funksjonen skal videreføres som en fast aktivitet på Nord-Norsk Hestesenter (NNHS). Prosjektet har en total kostnadsramme på 1080000 kroner, og eies av Nord Norsk Hestesenter, Olsborg.

Nordlandshest/lyngshestforum Nord-Norge, som prosjektet skal etablere, inngår som styringsgruppe i prosjektet. Prosjektet er en oppfølging av forprosjektet NNHS gjennomførte i 2007 og 2008, finansiert av Fylkesmannen i Troms og Innovasjon Norge, Troms.

1. BAKGRUNN

1.1 Status for nordlandshest/lyngshest

Nordlandshest/lyngshest er en av våre tre nasjonale hesteraser og den eneste med Nord-Norsk opprinnelse. Den første, kjente og dokumenterte utstilling hvor nordlandshest/lyngshest ble stilt ut, var i 1898 på Lyngseidet i Troms. På 1930 tallet ble det satt i gang organisert avl av rasen. Da var populasjonen lokalisert til de nordligste fylker med hovedtyngde langs Lyngenfjorden i Troms. På grunn av krigen og mekaniseringen i jordbruket, gikk rasen sterkt tilbake. På 60-tallet var den fortsatt utrydningstruet. Stambok nr. 1 hvor 57 hester var oppført ble gitt ut i 1969.

Rasen er ikke lenger ansett som utdøende, men det er en forholdsvis høy innavlsgrad i populasjonen av nordlandshest/lyngshest. Den er på omtrent 11,5 %, (Fjerdingby Olsen 2009), noe som i gjennomsnitt nesten tilsvarer at hestene i populasjonen er like mye i slekt som søskenbarn. Avlsorganisasjonen har et ønske om å bevare rasens særpreg uten innkryssing av andre raser, derfor kreves det svært strukturert og målbevisst avlsarbeid for å oppnå avlsframgang.

Nordlandshest/lyngshest er inkludert på FAOs liste over utrydningstruede raser med status "utrydningstruet – vedlikeholdt" (FAO, 2000).

Nordlandshest/lyngshest har alltid hatt et allsidig bruksområde. Hesten var tidligere brukt til all slags gårdsarbeid og som skyss- og ridehest.

Den er en allsidig hest som alle i familien kan bruke og den er sterk nok til å bære en voksen rytter og høvelig i størrelse og lynne også til barn og ungdom. Den er en velegna konkurransehest i alle vanlige disipliner innenfor ridning og kjøring, og er også godt egna til turridding, kløving og som terapihest.

1.2 Muligheter og utfordringer for nordlandshest/lyngshest i Nord-Norge og i Troms spesielt

De siste tiårene har hestenæringen vært i sterk vekst og potensialet er stort. I Norge har vi i dag ca 50.000 hester som tilsvarer en hest per 100 innbyggere. I Sverige er tallet 250.000 hester som er en hest per 28 innbyggere.

Det importeres mange og ofte spesialiserte hesteraser, dette gir økte utfordringer for nordlandshest/lyngshest og for alle de tre særnorske hesterasene (fjordhest, dølehest og nordlandshest/lyngshest). Norge har et spesielt ansvar for bevaring og utvikling av disse tre hesterasene.

Markedet etterspør godt utdanna, voksne hester. I dag er kompetansen hos oppdrettere og mulige kjøpere ofte ikke god nok til å utdanne en unghest, dette gjør at føll og unghester er vanskelig å omsette. Dette fører igjen til lavere bedekningstall og færre hester kommer ut i markedet som gode ambassadører for lyngshesten.

Mulighetene ligger i den store økningen i hestenæringa generelt, og en bedre økonomi blant folk flest.

Det er også positivt for nordlandshest/lyngshesten at det nå er en trend med økt bevissthet omkring ivaretagelse av vår felles kulturarv. Lokale særtrekk brukes i større grad bevisst i markedsføring av regioner og lokalmiljøer nå enn tidligere. Småskala-bedrifter med lokal tilknytning er viktige i strategier både for utvikling av reiseliv og bevaring av bosetting over hele landet.

I de seinere åra har det blitt et større fokus på viktigheten av nordområdene og utvikling av samarbeid og å styrke fellesskapet på Nordkalotten. Nordlandshest/lyngshest kan være en liten brikke i den felles historiefortellinga om folket på Nordkalotten.

Utfordringene er å kunne tilby i markedet mange nok velskolerte nordlandshest/lyngshester av høy kvalitet. Samtidig må vi ha fokus på at vi skal ivareta en kulturarv.

Det er også en utfordring å få til en bevisstgjøring av aktørene innafor landbruket og reiselivsnæringa om å prioritere bruken av den lokale hesterasen der det er naturlig.

Markedsføring og bevisstgjøring er svært viktig i hele befolkningen, hos de hesteinteresserte og hos de bevilgende myndigheter.

2. NORD-NORSK HESTESENTER SIN ROLLE

Nord-Norsk Hestesenter har to overordnede vedtektsfestede målsettinger.

- å være et kompetansesenter for hest i Nord-Norge
- å styrke arbeidet med og for nordlandshest/lyngshest

Nord-Norsk Hestesenter gjennomførte i 2007 – 2008 et forprosjekt for å planlegge, strukturere og undersøke framtidige behov, utviklingsmuligheter og satsingsområder de neste tre årene. Omsøkte prosjekt er en oppfølging av forprosjektets vurderinger.

Nordlandshest/lyngshest er en liten og sårbar hesterase med bare 3000 individer. Den trenger en aktiv pådriver i Troms og nasjonalt for å sikre at rasen bevares og utvikles.

3. SAMARBEIDSPARTER

3.1 Alslaget for lyngshest i Troms

Nord-Norsk Hestesenter har i dag et svært godt samarbeid med alslaget. Alslaget for lyngshest i Troms er den eldste avlsorganisasjonen for hesterasen, stifta i 1946. I dag

er alslaget organisert som et distriktslag under Landslaget for nordlandshest/lyngshest, som blei stifta i 1992. Alslaget er aktivt og har blant annet gjennomført et utdanningsprogram for nordlandshest/lyngshesteiere i 2005/2006, avholdt en stor Jubileumsutstilling i 2006 og de toførste Norgesmesterskapene for hesterasen i 2007 og 2009. Alle aktivitetene har vært gjennomført i samarbeid med NNHS og med økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Troms og en ikke ubetydelig dugnadsinnsats fra medlemmene. Alslaget ser det som viktig at Nord-Norge bevarer sin posisjon som nordlandshest/lyngshestens vugge, med stor aktivitet og bevisst og kompetent avl og bruk av hesten. Prosjetet er avhengig av godt samarbeid, god forståelse og sterk støtte fra Alslaget for å kunne lykkes.

3.2 Regionalt samarbeid;

- De ulike kommunene vil være viktige med tanke på informasjon om og markedsføring av nordlandshest/lyngshesten og ikke minst svært viktig for de ulike lokale tiltaka som er nødvendige for å lykkes.
- Fylkeskommunene vil være viktige samarbeidsparter spesielt med tanke på å få nordlandshest/lyngshesten mer aktivt inn i skoleverket.
- Fylkesmennene er av stor betydning med tanke på bevisst bruk av prosjektmidler, og politisk påvirkning regionalt og sentralt.
- Reiselivsnæringa – spesielt Nord Norsk reiseliv AS vil være viktig. De vel etablerte reiselivsorganisasjonene vil også være viktige.
- Lokale lag og foreninger som rideklubber og travlag vil være viktige for å øke bevisstheten om og bruken av nordlandshest/lyngshesten i regionen.

3.3 Nasjonalt samarbeid:

Følgende institusjoner, organisasjoner og prosjekter vil være viktige samarbeidsparter:

- Landslaget for nordlandshest/lyngshest
- Fokus unghest, et samarbeidsprosjekt mellom de tre norske hesterasene og Norsk Hestesenter
- Norges Fjordhestsenter
- Norsk Hestesenter
- UMB, universitetet for miljø og biovitenskap
- NVH, Norges Veterinærhøgskole
- Norsk genressurscenter
- NORUT

3.4 Internasjonalt samarbeid

Arkhangelsk fylke, Russland. Troms har et landbruksfaglig samarbeid på flere ulike nivåer og ulike aktiviteter i Arkhangelsk i Nord-Vest Russland. Det er opprettet kontakt mellom alslaget og hestefaglig ansvarlig i Arkhangelsk for å se på mulighetene for et samarbeid. Russerne har en liten lokal hesterase som ikke er ulik nordlandshest/lyngshesten (mezen-hest).

Finland med sin finske hest og det avlsfaglige tyngdepunktet i Ypäälä er også interessante samarbeidsparter.

4. VISJON

Nord-Norge og Troms skal være hovedområde for nordlandshesten/lyngshesten – hesten er en kulturbærer, næringskaper og livsgledeskaper i regionen.

5. STRATEGIER

5.1 Trinnvis oppbygging

Mål og delmål for prosjektet er omfattende, og det vil være urealistisk å oppnå disse fra første dag. Oppbyggingen må derfor skje trinnvis, og man må tidlig i prosjektprosessen legge et løp med prioritering av mål og planlegging av framdrift med sikte på at det etter prosjektperioden skal være en permanent, tydelig og veletablert funksjon på NNHS.

5.2 Samarbeidsprosjekt

En forutsetning for å lykkes er at næringa og alle relevante institusjoner er med i utviklingsarbeidet. Nordlandshest/lyngshestforum Nord-Norge som styringsgruppe for prosjektet, vil inkludere næringa og sentrale institusjoner i arbeidet og vil ha ansvaret for at funksjonen skal være et felles løft.

5.3 Organisering

Det fysiske utgangspunkt for prosjektet er NNHS som er et aksjeselskap med Målselv kommune og Troms fylkeskommune som hovedaksjonærer. Det tilligger senteret en del nasjonale oppgaver tilknytta nordlandshest/lyngshesten. Senteret får årlig overført midler over statsbudsjettet tilknytta disse oppgavene.

Tidlig i prosjektfasen må det avklares hvordan arbeidet skal organiseres og finansieres med tanke på at dette skal være oppgaver som skal videreføres som en intergrert del av aktivitetene ved NNHS etter avslutta prosjektperiode.

5.4 Nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest

Et viktig mål for prosjektet er å styrke NNHS sitt arbeid med og for nordlandshesten/lyngshesten regionalt og nasjonalt og å tydeliggjøre rollen senteret har for nordlandshesten/lyngshesten.

6. MÅL

Bevare og utvikle nordlandshest/lyngshesten, en nasjonal hesterase med lokal forankring i Troms og Nord-Norge.

6.1 Hovedmål

Flere nordlandshest/lyngshester totalt og flere hester i aktiv bruk: i hestesport, næringsvirksomhet, avl og oppdrett, hobbyrelatert aktivitet, utdanning, landbruk og innen helse-relatert virksomhet. Måloppnåelse er avhengig av at tilgangen på utdannede hester øker.

6.2 Delmål

- Det skal være bedre koordinering av tiltak for og med nordlandshest/lyngshest i regionen
- Det skal foreligge en oversikt over antall nordlandshest/lyngshester i regionen fordelt på ulike bruksområder
- Antallet nordlandshester/lyngshester skal bli større og flere hester skal brukes aktivt innen i hestesport, næringsvirksomhet, avl og oppdrett, hobbyrelatert aktivitet, utdanning, landbruket og innen helse-relatert virksomhet.
- Det skal foreligge et system for kvalitetssikring av salgshester

7. TILTAK

1. Etablere Nordlandshest/lyngshestforum Nord-Norge
2. Foreta en undersøkelse som munner ut i en oversikt over antall nordlandshest/lyngshester fordelt på ulike bruksområder.
3. Etablere Ponnitravskole i samarbeid med Det Norske Travselsskap, Nord-Norge Travforbund og lokallag.
4. Regelverket som forvaltes av Norges Rytterforbund skal tilpasses slik at nordlandshest/lyngshest kan delta i flere ordinære konkurranser.
5. NNHS skal bidra aktivt til at hesterasen inngår i større grad enn i dag i reiselivsopplevelser i landsdelen. Dette søkes oppnådd blant annet gjennom samarbeid med Troms Reiseliv og Nordnorsk Reiseliv AS. Reiselivet i landsdelen må bevisstgjøres om rasens potensiale som merkevare for regionen.
6. Etablere formelt samarbeid mellom NNHS og Landslaget for nordlandshest/lyngshest.
7. Initiere prosess for å etablere en lyngshest/reiselivslinje på videregående skole i landsdelen.
8. Filmprosjektet "Den mytiske hesten"
9. Kurs for ridelærere og fysioterapeuter rettet mot nordlandshest/lyngshest som terapihest.
10. Kvalitetssikring av salgshester/skolehester via test etablert av NNHS

Følgende tiltak søkes finansiert utenfor prosjektet:

- Initiere internasjonale prosjekter for eksempel med Nord-Vest-Russland , Finland (Ypälä) og Tornedalsområdet (svensk/finsk) i samarbeid med Alslaget for lyngshest i Troms

8. FRAMDRIFTSPLAN – MILEPÆLER

Prosjektperiode 01.08.09 – 31.07 2011

	2009		2010				2011			
	3	4	1	2	3	4	1	2		
tiltak 1	x									
tiltak 2	x	x								
tiltak 3			x	x	x					
tiltak 4				x	x	x				
tiltak 5		x	x	x	x					
tiltak 6	x	x								
tiltak 7						x	x	x		
tiltak 8			x	x	x					
tiltak 9						x	x	x		
tiltak 10						x	x	x		
evaluering				x				x		
Informasjon og profilering	x	x	x	x	x	x	x	x		

9. ORGANISERING

Prosjekteier:

Nord-Norsk Hestesenter AS

Styringsgruppe:

Nordlandshest/lyngshestforum Nord-Norge:

Fylkesmannen i Troms (1 rep)
Fylkesmannen i Finnmark (1 rep)
Fylkesmannen i Nordland (1 rep)
Innovasjon Norge, Troms (1 rep)
Alslaget for lyngshest i Troms (1 rep)
Landslaget for nordlandshest/lyngshest (1 rep)
Troms fylkeskommune (1 rep)
Nord-Norsk Hestesenter (1 rep)

Prosjektleder:

NNHS (60 %-stilling) - oppstart 01.08.09: foreløpig i 50 %-stilling

Referansegruppe:

Årlig åpent seminar

10. BUDSJETT OG FINANSIERINGSPLAN

budsjett

Aktivitet	2009	2010	2011
Lønn og pers.kostnader. prosjektleder	150000	300000	150000
Lønn og pers.kost. prosjektmedarb.	20000	40000	20000
Reise/oppholdsutgutg. prosjektleder	25000	50000	25000
Godtgjørelse/reise/opphold, styringsgruppe	20000	40000	20000
Møter/kurs (husleie, servering)	15000	30000	15000
Kontorleie	7500	15000	7500
Telefon, utstyr/rekvisita, porto m.m.	15000	30000	15000
Profilering	10000	20000	10000
Div	10000	10000	10000
Totale kostnader pr. år	272500	535000	272500
Totalt			<u>1080000</u>

finansieringsplan

År	2009	2010	2011
BU- Troms	140000	280000	140000
BU- Nordland	20000	40000	20000
BU-Finnmark	20000	40000	20000
Norsk genressurscenter	0	40000	40000
Troms Fylkeskommune	10000	20000	10000
Nordreisa kommune	5000	5000	5000
Lyngen kommune	5000	5000	5000
Kåfjord kommune	5000	5000	5000
Målselv kommune	5000	20000	5000
Hestehjelpskassa	10000	10000	10000
NNHS (egenandel i prosjektet)	52500	70000	12500
Finansiering pr. år	272500	535000	272500
Totalt			<u>1080000</u>

Etter prosjektslutt tenkes funksjonen finansiert av blant annet egeninntjening ved NNHS, nye prosjekter med tilhørende finansiering og en større andel offentlige (statlige) midler.

11. PROFILERING AV PROSJEKTET

Profilering av prosjektet og formidling av informasjon og kunnskap vil skje ved hjelp av følgende kanaler:

- styringsgruppen og andre samarbeidspartnere
- eget informasjonsskriv fra prosjektet
- bruk av media; lokale og regionale aviser, Hesteblater, turistnæringa sine kanaler
- møter, kurs, fagdager
- gjennom det organiserte heste-Norge sine informasjonskanaler
- NNHS sin egen nettside og rimfakse-portal
- Nyheter fra LMD

Det må også utvikles og lages eget profileringsmaterieil.

12. EVALUERING

For å sikre at prosjektet når sine mål og at målene gjenspeiler det en ønsker å oppnå i prosjektet er det nødvendig at prosjektet evalueres. Spesielt er det viktig at det ved prosjektets slutt foreligger en grundig evaluering som grunnlag for videreføring av de arbeidsoppgavene med nordlandshest/lyngshest på NNHS. Det bør derfor tas sikte på årlige evalueringer samt en sluttevaluering når prosjektet avsluttes.

Evalueringens form er det først og fremst opp til prosjektleder å avgjøre. Det er viktig at både prosjektets faglige innhold samt ressursbruk evalueres og at alle parter i prosjektet (styringsgruppe, referansegruppe) får mulighet til å gi tilbakemelding i forhold til dette. Evalueringen kan skje både i form av rapportering fra prosjektet men også på grunnlag av spørreundersøkelser etc.

12. VEIEN VIDERE

Oppstart av prosjektet 1. august 2009, og avslutning 31.juli 2011.

Moen/Nordreisa 01.09.2009

Arbeidet for og med nordlandshest/lyngshesten er tredelt:

- vi tar vare på en kulturarv, som er et bindeledd bakover til vår historie og våre forfedre
- vi bruker nordlandshest/lyngshesten i dag slik at den gir oss glede og livskvalitet og for noen er den en næringsvei
- vi utvikler en hest for morgendagens behov og morgendagens brukere

